

‘Door de zichtbare brandwonden droeg ik de ramp altijd met me mee’

**Boek over KLM-crash brengt herinneringen
boven bij overlevende Hannie de Rijke**

Het gezin De Rijke overleefde in 1957 op wonderlijke wijze een vliegtuigcrash in Nieuw-Guinea. De jongste telg, Hannie, raakte daarbij het zwaarst gewond. De ramp trok diepe sporen in haar leven. Haar bijzondere familiegeschiedenis is opgetekend in het boek *De vlucht van een paradijsvogel* dat vrijdag verscheen.

TONNY VAN DER MEE

AMSTERDAM • Hannie de Rijke (64) draait haar gebruinde gezicht heen en weer. Van de brandwonden is bijna niets meer te zien. Daar zijn veel operaties voor nodig geweest. Alleen haar rechteroor is een stuk kleiner. Het is met stukjes huid aan elkaar gemaakt. „Verder is het redelijk bijgetrokken toch?” zegt ze trots.

Haar oor is het enige zichtbare litteken, dat herinnert aan de traumatische zomernacht in 1957. Toen overleefde Hannie samen met haar ouders, zus en broer in Nieuw-Guinea een crash met een KLM-vliegtuig.

Lange tijd droeg Hannie de Rijke, een bijna gepensioneerde verpleegkundige, de gevolgen van de metershoge vlammenzee waarin ze toen terecht kwam, met zich mee. De woede, het verdriet, de onzekerheid, ze kwamen pas vele jaren later bij een therapeut naar boven.

Voor haar op tafel liggen fotoalbums van het gezin. Ze vertellen het verhaal van een onbezorgde tijd die Hannie als jong meisje in Nieuw-Guinea beleefde. „We gingen vaak naar het strand en ik speelde veel met Papoea-kinderen. Dan speelden we met stokken, stenen, slakken, spinnen, takjes. We aten vlees van vleermuizen en van de vleugels maakten we ballonnen. De natuur was ons speelplein.”

De geschiedenis van het gezin De Rijke, die zich voor een belangrijk deel afspeelt in de kolonie in de verre oost, is door de journalisten Marlies Dinjens en Stan de Jong vastgelegd in het boek *De vlucht van een paradijsvogel*.

Op de cover prijkt een mooie gezinsfoto: vader Olaf, moeder Nel, zus Dijnie, broer Frank en de jongste telg Hannie. „De foto is enkele jaren voor het vliegtuigongeluk gemaakt,” zegt Hannie. „Toen ging alles nog goed in het gezin. Een paar

jaar na het ongeluk zijn mijn ouders gescheiden.”

Olaf was een succesvolle advocaat en bestuurder in Nieuw-Guinea. Voor zijn verkiezing in de Nieuw-Guinea Raad kocht hij een vliegtuigje, waarmee hij pamfletten verspreidde. Zijn hoofd prijkte op grote billboards: ‘Kies voor onafhankelijkheid, kies De Rijke!’.

„Hij was een avontuurlijke, vrolijke, dynamische man,” vertelt Hannie. „Mijn moeder had altijd een soort reserve. Die dacht te veel na.”

In de zomer van 1957 gaat het gezin op verlof naar Nederland. Eigenlijk zouden ze eerder vertrekken, maar moeder Nel gaat begin dat jaar voor langere tijd naar Japan. Voor een abortus, zo krijgt Hannie later pas te horen. Haar ouders kunnen het niet opbrengen nog een vierde kind groot te brengen.

NIEUW TICKET

Vanwege de abortus annuleren haar ouders de geplande vlucht. Ze boeken een nieuw ticket, voor KLM-vlucht 844, op 16 juli 1957. „Ik keek er erg naar uit om opa en oma weer te zien,” vertelt Hannie. „Ik droeg speciaal daarvoor nieuwe sandalen en een nieuw jurkje.”

Het gezin gaat met een kleiner vliegtuig van hun woonplaats Hollandia naar het eiland Biak. Daar is een vliegveld dat groot genoeg is voor de KLM Super Constellation 'Neutron', een viermotorig propeller-vliegtuig van de Amerikaanse fabrikant Lockheed.

In Biak slapen ze in het KLM-hotel, een prachtig complex naast het vliegveld, met een adembenemend uitzicht op zee. Middenin de nacht vertrekken ze naar het vliegtuig voor een dagenlange reis, die hen via Manilla, Bangkok, Karachi, Beiroet en Rome naar Amsterdam brengt.

Vader Olaf, Frank, Hannie, Dijnie en moeder Nel (vlnr) hadden voor het vliegtuigongeval een redelijk onbezorgde tijd in Nieuw-Guinea. KLM-vlucht 844, op 16 juli 1957, veranderde hun leven drastisch ondanks dat ze alle vijf het ongeval overleefden. FOTO'S MARCO OKHUIZEN EN PRIVÉ

Het gezin De Rijke heeft een plek in de staart van het toestel. „Ik vond het erg spannend,” weet Hannie nog. „Ik had mijn pop op schoot en daar de riem omheen vastgemaakt. Wij zaten als drie kinderen naast elkaar. Vooraf zaten we te ruziën wie bij het raam mocht zitten. We spraken af dat we bij de volgende tus-

Hannie de Rijke

‘Ik keek er erg naar uit om opa en oma weer te zien’

senstop van stoel zouden wisselen.”

Om 03.32 uur vertrekt de 'Neutron' met 68 inzittenden. Aan boord zijn volwassenen, kinderen en enkele marinemensen. Gezagvoerder Rob de Roos maakt na de start een bocht naar rechts. Hij vraagt het vliegveld om de lichten van de startbaan aan te laten. Hij wil een zogenaamde *low-run* maken - hij wil

laag over het vliegveld scheren. Via de intercom laat hij de passagiers weten dat ze straks nog één keer de lichtjes van Biak kunnen zien.

De Neutron stijgt naar 300 meter. Boven het eilandje Owi in de Soangaraibaai maakt het toestel een scherpe bocht naar links. 4 minuten na de start verliest het snel hoogte en raakt horizontaal het wateroppervlak.

Eerst is er de enorme klap, gevolgd door een hoop gegil. Dan een oorverdovende stilte. Het vliegtuig breekt precies voor rij 14 waar het gezin De Rijke zit. Dat is hun geluk. Ze worden alle vijf naar buiten gekatapulteerd.

Hannie: „Ik herinner me nog goed dat we schuin gingen. Ik dacht nog: dit gaat wel héél schuin. Daarna weet ik niets meer. Ik kom pas bij als ik in het water lig.”

ONDER WATER

De dan 8-jarige Hannie, die luttele seconden eerder nog met een speelgoedauto en pop op schoot in de vliegtuiggordels zat, worstelt onder water. Ze wil schreeuwen, maar er komt geen geluid. Ze zwemt naar

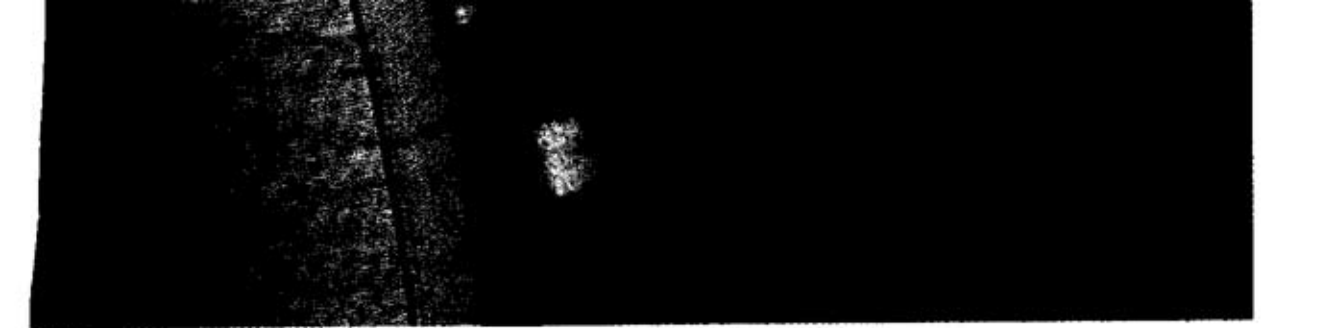
het wateroppervlak, richting het licht, tussen brokstukken en koffers door.

Als ze bovenkomt, voelt ze een brandende pijn. Haar gezicht en armen liggen middenin een vlammenzee. Ze duikt weer onder en zwemt de andere kant op. Als ze weer bovenkomt, ziet ze de rest van haar familie.

Dijnie en Frank hangen aan een drijvende vliegtuigstoel. Haar moeder, die niet kan zwemmen, is met stoel en al het vliegtuig uit geslingerd en drijft zo versuft rond. Haar vader probeert de stoel met één arm boven water te houden. Zijn andere arm is gebroken, net als een paar ribben.

Onder een prachtige sterrenhemel zinkt het gecrashte toestel met tientallen lichamen 250 meter de diepte in. Papoea's van het eiland snellen in prauwen naar de ramp-plek om overlevenden uit het water te halen. Het zijn er slechts twaalf. Sommigen zijn door een gat in de romp naar buiten gekropen. Twee van hen overlijden later alsnog in het ziekenhuis.

Met 58 slachtoffers, onder wie de

hele bemanning, is het op dat moment voor de KLM de grootste vlieg-ramp. Veel lichamen zijn nooit gevonden of geïdentificeerd. De precieze oorzaak is nooit officieel vastgesteld.

„Het was een soort roulette,” be-seft Hannie. „Anderen die in de staart van het vliegtuig zaten, heb-ben het weer niet overleefd. Dirk Leiker, oprichter van de Leprastich-ting, verloor zijn vrouw en vier kin-deren bij het ongeluk. Wij hadden nog iets te vieren, omdat we nog met z'n vijven waren.”

Van het gezin De Rijke is Hannie het zwaarst gewond. Haar moeder had 'slechts' een klaplong en haar zus en broer nagenoeg niets. Hannie heeft fikse brandwonden. Een plas-tisch chirurg komt op eigen initia-tief naar Nieuw-Guinea om slacht-offers als Hannie te opereren.

De ramp laat vooral bij haar diepe sporen na, zowel fysiek als psy-chisch. „We spraken wel veel over de feitelijkheden, maar nooit over de emotionele kant. De onzekerheid, de woede, het verdriet. Er werd nooit gevraagd hoe het voor mij voelde. Mijn moeder zat ook vol schuldge-voelens over de abortus. Als ze die niet had gedaan, hadden we dat on-geluk niet gehad.”

Daar bovenop komt de scheiding van haar ouders. Moeder Nel keert met de kinderen in 1960 voorgoed terug naar Nederland. Vader Olaf komt een paar jaar later. De ont-

vangst in Nederland is koel.

„In Nederland sprak ik er niet zo-veel over. Mensen dachten dat ik het had verzonnen. 'Als jullie me niet ge-loven, laat dan maar zitten,' dacht ik. Door de zichtbare brandwonden in mijn gezicht en hals droeg ik de ramp altijd met me mee. Als een jongen in de disco naar me keek, dacht ik dat hij naar mijn littekens keek, en niet omdat hij mij een leuk meisje vond.”

Pas 30 jaar na de ramp komen de onverwerkte trauma's naar buiten. In 1986 keert Hannie de Rijke terug naar Nieuw-Guinea. Ze wil haar redder ontmoeten. „Ik was in die

Hannie de Rijke

*'Ik herinner me
nog goed dat
het vliegtuig
schuin ging'*

tijd erg onrustig. Er stortten veel vliegtuigen neer. Bij al die ongeluk-ken dacht ik: 'hoeveel mensen zijn er gered'. Dat riep vragen op over ons eigen ongeluk. Ik móest naar de plek toe.”

Aanvankelijk claimen wel tien mannen dat zij haar redder zijn. Maar bij het verhaal van de kleine visser Hendrik Simbiak weet ze het

zeker. „Hij zei dat hij me bij mijn nek had vastgepakt en me zo uit het water omhoog had getrokken. Toen wist ik dat hij mijn redder was, want dat kon ik me nog herinneren. Ik heb daar voor het eerst gehuild om het vliegongeluk. Het bezoek aan de ramp-plek, de ontmoeting met mijn redder, het werd me allemaal te veel.”

THERAPIE

Kort na haar bezoek gaat Hannie in therapie. Samen met een andere overlevende strijdt ze jarenlang voor een monument voor de slachtoffers. Dat is vorig jaar zomer gelukt. Ze spoort andere nabestaanden op. Samen maken ze een emotionele reis naar Biak voor de onthulling.

„Het was een zelftherapeutische hulpgroep. Er is veel gehuild. Ook de zoon van de gezagvoerder was erbij. Er ging altijd een hardnekkig gerucht over de piloot, dat hij voor de vlucht te veel zou hebben gedron-ken. Die zoon was bang dat wij als groep boos op hem zouden zijn. Maar tijdens die hele reis hebben we het daar geen moment over gehad. Hij was een jongen van 10 toen hij zijn vader verloor. Hij kwam ook om te rouwen. Nu dit monument er is, heb ik het voor mijn gevoel afgeslo-ten.”

**De vlucht van een paradijsvogel,
Marlies Dinjens en Stan de Jong,
uitgeverij Meulenhoff**